

καλλιεργούμενος. Ἀγαθὰ μὲν εῖναι καὶ σωτήρια τῆς παιδείας τὰ σπέρματα κατὰ τὴν παιδείαν ἡλικίαν, ἀλλὰ μὴ ἀρδευόμενα βραδύτερον ἐν τῷ βίῳ διὰ διαφόρων πηγῶν σὺ μόνον τοὺς πνευματικοὺς καρποὺς μικροὺς παράγουσιν, ἀλλὰ καταπνίγονται πολλάκις καὶ αὐτὰ εἰς τὸ ἀκανθώδες τοῦ βίου εἰσπεσόντα ἔδαφος. Τοῦτο δὲ νῦν φαίνεται δυστυχῶς παρ' ἡμῖν γιγνόμενον. Μανθάνομεν μὲν ὅσα μανθάνομεν ἐν τοῖς οἶκοις καὶ τοῖς Σχολείοις, ἀλλ' ἀνατρέπονται καὶ λησμονοῦνται ταῦτα παντελῶς ἐν τῷ βιωτικῷ χειμάρρῳ, ὥστε ἀνδρωθέντες φαινόμεθα πολλάκις βιοῦντες βίον καὶ ἀκολουθοῦντες πορσίαν ἐναντίαν ἡς ἐκ παίδων ἐμάθομεν. Τὰ δὲ οἰκιακὰ καὶ Σχολεία καθίματα ὡς γραῦδεις μῆθοι παρὰ τῶν πλειόνων ὑπολαμβάνονται. Ἐντεῦθεν ἡ κακία κεφαλὴν αἴρει, καὶ τὸ μὲν κακῶς καὶ ἀπίστως καὶ ἀνηθίκως βιοῦν ὡς πολιτισμοῦ καὶ πνεύματος ἐπίδειξις λογίζονται, περιφρονοῦνται δὲ τὸ συνεσταλμένον καὶ εὑσεβὲς καὶ μεμετρημένων ὡς ἀρχαῖον καὶ περιωρισμένων ἀνθρώπων ἰδίου· ἐντεῦθεν ὑπερεπλήσιαν πάντα τῆς κακίας τὰ καταγάγγια. Καὶ αὕτα δὲ τὰ ὑψηλοτέραν καὶ ἱερωτέραν ἔχοντα ἀποστολὴν παρεκκλίνοντα τῆς ιδίας ὁδοῦ πρὸς ἐναντία μᾶλικον ἡ σωρρονισμὸν τῶν νεωτέρων συνεσταμένα φαίνονται. «Κακὸν (ἔλεγέ τις τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν πρὸς ἔτερον), κακὸν εἶναι ὅτι μετεβλήθη ἡ ἡμετέρα Λέσχη εἰς τόπον ἔνθι μόνον τὸ παιγνίδιον τῶν χαρτίων ἐντέχνως διδάσκεται, ἀπὸ πρωτας δὲ μέχρις ἑσπέρας, καθὼς λέγεται, διατίθουσι πολῖται περὶ τὴν τοιαύτην ἀσχολίαν ὑλικῶς καὶ ἡθικῶς διαπανώμενοι, κακοὶ τῶν ἑαυτῶν παίδων γινόμενοι διδάσκεται.» Ἀλλὰ μόλις ταῦτα ἡκουσεν ὁ ἔτερος καὶ λάβρος ἐπετέθη διὰ μυρίων τεχνατμάτων νὰ δικαιολογήσῃ θέλων τὰ ἀδικαιολόγητα καὶ τοσαῦτα δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ἐπεσώρευσεν, ὥστε μικροῦ δεῖν ἀπεκάλεσεν ἐκεῖνον ἀπειρον καὶ ἀδαῆ τῶν πάντων, ἀργαῖα φρονοῦντα καὶ πρὸς τὴν σημερινὴν τῆς κοινωνίας ἀνάπτυξιν ἀνάρμοστα, προσθεῖς δτι ζητεῖ νὰ παρεμβάλῃ προσκόμματα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὸν ἐλεύθερον τοῦ πολίτου βίον. Ήρδες τὴν ἀπροσδόκητον δὲ ταύτην καθεστηκότος νοὸς ἀποπλάνησιν ἐκπλαγεὶς ἐγὼ ἐσιώπησα, ἀπορῶν τί νὰ εἴπω ὅπου ἡ μὲν κακία καὶ ἐν κακοῖς φανερῶς ὡς ἀρετὴ προασπίζεται, κατακρίνεται δὲ τὸ καλὸν καὶ ἡ κοσμιότης τοῦ βίου ὡς ἀνάξια ἀνεπτυγμένων κοινωνιῶν ἐπαγγέλματα. Τοσοῦτον δὲ διέστρεψεν ἡ κακὴ τῶν νεωτέρων ἴδεων μονομερής ἀπόκτησις τὴν ὄρθιν πολλῶν κοίσιν, διότι δὲν ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε πνευματικαὶ ἐστίαι τὸ ὄρθιν καὶ ἀληθὲς κρατύνουσαι φρόνημα, δὲν ὑπῆρχον ὁάσεις ἔνυδροι, ἔνθεν οἱ διψῶντες νὰ ἀφυδρεύωνται καὶ πίνωσιν. Τοιαύτη δὲ ἀποπλάνησις σχεδὸν παρὰ τοῖς πλείστοις διορᾶται. Τὰ ὄρια τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ συγκεχυμένα παρ' ἡμῖν εὑρίσκονται, καὶ σπερ ἐγὼ ὡς ἀρετὴν διαφιλονεικῶ, ὃ παρ' ἐμοὶ γείτων ὡς κακίαν ἀποστρέφεται, καὶ τούναντίον, σεμνύνεται οὗτος ἐφ' οἷς ἐγὼ αἰσχύνομαι. «Οπου δ' οὐδὲν κοινὸν φρόνημα κοινωνικῶν ἀρετῶν καὶ κακῶν ὑπάρχει καὶ ἔκαστος τὰ δοκοῦντα αὐτῷ νόμον καὶ ἔθος ἡγοῦνται, ἐνταῦθα εἴγαι φόβος μὴ κατὰ μικρὸν ἐκλίπῃ τῶν ἔθνικῶν ἀρετῶν τὸ δένδρον, μετ' αὐτοῦ δὲ συμμαραθῆ καὶ ἔηρανθῆ καὶ ὁ οἰκογενειακὸς ἀσθεγῶς

συγκρατών τοὺς πάντας δεσμός. Τοιαῦτα δὲ ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμπτώματα εἰναι μαρτύρια ἔθνεις νόσου, τῆτις μὴ προληφθεῖσα πολλὰς ἔχει ὀλεορίας συνεπείας καὶ δυσθεράπευτας καθίσταται. Τὰ δὲ νοσήματα μιᾶς γενεᾶς οὐδόκληροι αἰῶνες ποιήσκεις δὲν δύνανται καὶ θέλουντες νὰ διερθύσωσι. Τοὺς δὲ ἀρχισαντας ταῦτα ἀθερόπευτα καὶ μὴ προλαβόντας πολλαὶ καταρρωνται ἐν τῷ μέλλοντι γενεσί. Τοιαῦτα νοσήματα ἀτυχῶς ἀναφέρει τὸ μακροχρόνιος ἔθνεική τιμῶν ἴστορία, δι' ἣ πικρὰ ἔχουσαν οἱ ἀεὶ ἐπιγεγνόμενοι δάκρυα καὶ ἐπιμωρήθουσαν. Ἀλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὸ προκείμενον.

Περὶ τοὺς εἴκοσι ἀριθμοῦνται ἐν τῷ Νομῷ ἡμῶν καὶ ταῖς παρακειμέναις νήσοις Σύλλογοι καὶ Ἀναγνωστήρια. Τὰ πικείονα μὲν ἀριθμοῦσιν ἐνὸς ἔτους βίου, ὅκιγα δὲ τὸ δεύτερον καὶ ὅκιγιστα τὸ τρίτον τὴν τέταρτον. Οὔτε ὁ χρόνος εἶναι πολὺς ωτε νὰ ἀριθμήσῃ τις καὶ διέδη τοὺς εὐεργετικοὺς αὐτῶν καρποὺς, ἀλλ' οὔτε τὰ διατὰ μέσα τόσον εὐχόλως ἀπαντῶνται πρὸς ἐνέργειαν. Πρὸ δὲ τούτων εὐεργετικῶντας ἀποβαίνουσιν οἱ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ συστάντες Σύλλογοι, οἱ κατὰ μίμησιν τοῦ μεγίστου καὶ πρεσβυγενοῦς ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ. Τοιαῦτοι εἶναι ὁ ἐν Φιλεππουπόλει, ὁ Ἐπειρωτικὸς, ὁ Μακεδονικὸς ἐν Σέρραις, ὁ τῶν Βοδενῶν, ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ. . . Οὐδὲν ἔργον εὐγενέστερον καὶ ἔθνεικότερον παρὰ τὸ τῶν Συλλόγων τούτων διότι ἐν μὲν τῇ Μ. Ἀσίᾳ οἱ Σύλλογοι γρέος ἔχουσι νὰ μεταδῶσωσι διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν γνώσεων πολιτισμοῦ καὶ ἔθνειομοῦ μαθήματα, διέδασκοντες τοὺς δροειδεῖς ἡμῶν τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τοὺς νόμους καὶ τὸ ἔθνος καθίκοντα, ἐν δὲ τῇ ἀντιπέραν ἡμῶν Ἐπείρῳ πλὴν τούτων ἔχουσι ν' ἀντιπαλαισθωσι κατὰ τῶν πολλῶν ζεζανίων, ἀτινα διατυχίας τοῦ φυλετισμοῦ καὶ τῆς διγενετικίας τὸ πνεῦμα ἀπὸ ἑτῶν διέσπειρε καὶ παντοιοτρόπως ἐκράτευεν. Ἐάν δὲ τὸ δυάδεια καὶ ἑπτάτην εἶναι ὁ μέγιστος τοῦ ἀνθρώπου ἐγέρτες, τὸ διαστροφὴ καὶ ἀποπλάνησις ἀπὸ τῆς δύστυκῆς ὅδοῦ ἀφαιρεῖ καὶ πάσαν ἐν τῷ μέλλοντι παντὸς κακοῦ ἐμπόδιον καὶ διέρθωσιν. Όθεν δικαίως καὶ τῶν Συλλόγων τούτων οἱ ἐνέργειαι τὴν προσοχὴν πολλῶν προσείλκυσαν. Ἀλλ' εἶναι πάλιν ὁμολογούμενον διὰ κακῶς οὐδέποτε οἱ ἀκανθοί φύονται ἐν τοις ἀγροῖς, ἐὰν καλλιεργήσωσι, οἵτις διου τὰ γράμματα ἐνωρίες τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων διωτίσωσι καὶ ἀνοίξωσι τὰ δύματα αὐτῶν πρὸς τὴν ἀλτησίαν, ἐκεῖ τὰ ζεζάνια καὶ οἱ σπερμολογίαι δὲν εἰσγωροῦνται. Καὶ φαίνεται μὲν διὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα πάσχουσιν τούτων νῦν περισσότερον τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμῶν χερσονήσῳ, ἀλλ' οἱ ἐκεῖ καὶ οἱ ἐνταῦθα εἶναι ὀψευρ μέλη ἐντεῖ καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος. Όταν δὲ διάφορα τοῦ αὐτοῦ σώματος μέλη πάσχωσιν, τότε γενικὴ πρέπει νὰ γένηται θεραπεία, δραστικωτέρα μὲν καὶ καυστικωτέρα τὸ τοῦ μεγαλειτέρου τραχυμάτος καυτηρίασις, ἀλλ' οὐδέποτε ὀμελητέον τῆς γενικῆς τοῦ ὅλου θεραπείας καὶ καλῆς διαιτῆς, ἀλλ' ὡν καὶ τὸ μερικὴ τῶν πληργῶν προσγενέσταται κατὰ μικρὸν ὑπούλωσις καὶ τὸ γενικὴ τοῦ σώματος εὐεξία. Οὕτω πως πρέπει νὰ σκεπτώμεθα τούτοις τὴν Μ. Ἀσίᾳ οἰκοῦντες. Τὰ γιγνόμενα ἐν τῇ ἀπέναντι Ἐπείρῳ πρέπει ν' ἀφυπνίσωσι τὴνας καὶ διεργάζωσι πρὸς γρήσιν σῆλων τῶν μέσων δι' ὧν οἱ καὶ ἀναπτυσσόμενοι δια τούτων καὶ

ἡθικῶς προσήγονται εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ καθίστανται τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ οἰκεῖομήματο. μέρη εὔχρηστα καὶ παραγωγικὰ πρός τε ίδιου καὶ τῆς ὅλης πολιτείας εὐδαιμονίαν. Ή τύχη τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἑθνῶν εἶναι ίδιον δημιούργημα. Οἱ προνοοῦντες ἔχουσι πάντοτε ὅσων αὐτοῖς δεῖ καὶ πολλῶν ἐγδεχομένων ἀπαλλάσσονται τούναντίον δὲ πάνυ συμβαίνει τοῖς ἀμελοῦσιν. Τούτων οὖν ἕνεκκ μέγα ἐναπόκειται ἔργον τοῖς παρόμιον Συλλόγοις, ἵνα πράξωσιν, ἀντὶ ἀληθῶς κατενέθησαν τὴν ίδιαν ἀποστολὴν οἱ συστάντες. Καὶ τούτων τὰ ἔργα μετ' ἐνδιαφέροντος πάντες πρέπει ν' ἀναμένωσι δικαιώσεις, καὶ ὑπὸ τοιούτου λόγου δρυμηθεῖς θέλω ἐκθέσει ἐφεζῆς κατὰ καθηκον βραχέα ὅσα τούτων γιγνώσκω ἔργα, πρὸς οὓς ὁ "Ομηρος συνῆψε σγέσσαις, προτάξας τινὰ περὶ τῶν ἐν τῇ Εύρωπη Τουρκίᾳ Μακεδονικοῦ καὶ Ἡπειρωτικοῦ κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν δημοσιευθεῖσαν ἐκθεσιν.

Ο ἐν Σέρραις Μακεδονικὸς Φιλεκπ. Σύλλογος διάγει τρίτου ἥδη ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως, καὶ ἀριθμεῖ περὶ τὰ 150 μέλη, ὡν 85 ἐν Σέρραις. Τὴν απουδαίοτητα αὐτοῦ ἐκτιμήσαντες ξένοι φιλέλληνες γενναῖοις συνέδραμον. ὅθεν λαμβάνει παρὰ τῶν ἐν Γερμανίᾳ φιλέλληνων K. K. Fabri, Diergart Guering 300 λίρας ὀθωμανικὰς κατ' ἔτος ἐπὶ τριετίαν. Άλλὰ καὶ οἱ ἐν Ἀθῷ μοναχοὶ καλῶς τὸν προσρισμὸν τοῦ Συλλόγου ἔξετίμησαν καὶ συνέδραμον. Ἐν δὲ μόνον μοναστήριον ἔπειρψε 50 λίρας· ωστε ἐξ ἀπάντων συλλέγει ἐνιαύσιον εἰσόδημα 900 λίρας, καὶ κατὰ τὰ ἔργα ἀπερὶ ἐπράξεων εἶναι ἀξιός πλειοτέρων συνδρομῶν καὶ ἀναμφίβολον ὅτι θέλει τύχει, ἀν μὴ ἐξέλιπον Ἑλληνικοὶ καὶ φιλέλληνοι καρδιαί. Συνέστησε Βιβλιοθήκην ὑπὲρ τοὺς 2,000 ἔχουσαν τόμους μέχρι τοῦδε· καὶ δαπανᾷ ἐκ τῶν συνεισφορῶν κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰς 700 λίρας εἰς συντήρησιν Διδασκαλείου καὶ διαφόρων ἄλλων Σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων. Ἐν τῷ Διδασκαλείῳ φοιτῶσι 47 μαθηταὶ, ὡν 24 οἰκόσιτοι καὶ τούτων οἱ δέκα ἐπὶ ὑποχρεώσει ὅτι θέλουσι μετέλθει τὸ διδασκαλεῖον ἐπάγγελμα. Ψυχὴ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Συλλόγου τούτου φαίνεται ὁ Πρόεδρος κ. Ιωάννης Θεοδωρίδης καὶ ὁ γνωστὸς ἐνταῦθα κ. Δ. Μαρούλης. Τὸ ἔργον εὗρε κατ' ἀρχὰς πολλὰ προσκόμματα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμονῆς δλα σγεδὸν κατενικήθησαν, καὶ τὴν εὐεργετικὴν τοῦ Συλλόγου ἐπενέργειαν φαίνονται κατανοήσαντες βραδύτερον καὶ οἱ πρότερον ἀριούμενοι καὶ διαψεύδοντες. Ἐν γένει δ' ὁ Μακ. Σύλλογος βογθῶν ἔργω καὶ λόγω ἀπόρους μαθητὰς καὶ Σχολεῖα μικρῶν κοινοτήτων, ἀγωνίζεται νὰ θέσῃ φραγμόν τινα πνευματικὸν κατὰ τῆς ἐξ ἀμαθείας διαστροφῆς τῆς καταπολεμούσης ἐκεῖ πᾶν Ἑλληνικόν. Ιδού δὲ τίνα ἐπιλέγει περὶ τῶν προθέσεων τοῦ Συλλόγου ὁ Κύριος Θεοδωρίδης. «Ταῦτα ἐν γένει εἰσὶ τὰ κυριώτερα τῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ τρίτου ἔτους ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πεπραγμένων. Ἐν πᾶσι δὲ τούτοις διαφαίνεται ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ὑλικῶν μέσων ὡς πρὸς τὸν μέγαν τοῦ Συλλόγου σχοπὸν καὶ τὴν εὑρύτητα τοῦ κύκλου τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ. Σχοπὸς τοῦ Συλλόγου δὲν εἶναι ἡ ὑποστήριξις τοῦ ὑπάρχοντος, ὡς ὑπάρχει, διότι τὸ ὑπάρχον εἶναι δυστυχῶς κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος διὲ τὸ πλημμελές αὐτοῦ σγεδὸν ἀγονον. Ο Σύλλογος δρεῖλει ν' ἀνατρέψῃ ἐκ Θεμελίων πᾶν, διὰ πλημμελεῖς, καὶ νὰ ἐγκαινιάσῃ

καὶ εἰσαγάγη σύστημα ἐκπαιδεύσεως διὰ τὸν λαόν, διπέρ νὰ εὔρυνῃ τὸν κύκλον τῶν ἐκπαιδευομένων, νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκπαιδευσιν καὶ καταστήσῃ αὐτὴν ἀνάλογον ἐν πλήρει κύκλῳ μαθημάτων καὶ κατάλληλον πρὸς τὰς διαφόρους τάξεις τοῦ λαοῦ, πρακτικῶς ὡφέλιμον εἰς τὸν βίον ἐνὸς ἑκάστου καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἅπασαν, τὴν πρώτην στερεὰν βάσιν τῆς μελλούσης διψηλοτέρας καὶ εἰδικωτέρας ἐκπαιδεύσεως, τὸ πρῶτον ἀπαραίτητον ὅργανον τῆς προπαρασκευῆς τῆς ἀληθοῦς εὐημερίας τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὸ ἔθνικὸν φρόνημα καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ πνεῦμα, νὰ ἐμπνεύσῃ ζωὴν καὶ πνεῦμα εἰς τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἐν Μακεδονίᾳ. Οὐχὶ ἡ ἀπογαρκοῦσα καὶ ἀπογεκροῦσα τὸ πνεῦμα τῶν εὐφυῶν ἡμῶν νέων τυπικότης, οὐχὶ ἔτρα καὶ ἄγονα γράμματα καὶ σχολαστικότης, οὐχὶ ἡ καὶ τῆς ἀμαθείας αὐτῆς γείρων ἡμιμάθεια καὶ ἐπιπολαιότης ἡ τυφοῦσα τὸν νοῦν καὶ διαφθρείρουσα τὴν καρδίαν.

« Ἰδοὺ τὸ πνεῦμα ἐν γένει, ὁφ' οὐ ἐμπνέεται ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ· ἰδοὺ δὲ γενικὸς σκοπός οὐ τὴν βαθμαίαν ἐπιτυχίαν ἀνεδέξατο ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεώς του ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, ὑποστηρίζων ἐν τῷ παρόντι πᾶν διπέρ τῶν ὑπαργόντων, ἔστω καὶ κατὰ τι πληρμελές, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς προσωρινὸν πρόγχωμα κατὰ ἀπειλούντος γειμάρρου, μέχρις ὅτου προπαρασκευασθωσι τοιαῦτα ἐν τοῖς Διδασκαλείοις, διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι καταφαινομένης ἀόκνου καὶ πατρικῆς μερίμνης καὶ ὑλικῆς ἐπικουρίας, διεγείρων οὐ μόνον τὴν πρὸς τὰ καὶ ἡ φιλοτιμίαν τῶν Κοινωνήτων, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ υἱικὴν αὐτῶν στοργὴν πρὸς ἑαυτὸν, ὥστε μετὰ ταῦτα νὰ δύνηται νὰ χρησιμοποιῇ εὔκολώτερον καὶ τελεσφορώτερον τὰ εἰς χεῖράς του κατάλληλα πρὸς διδασκαλίαν ὅργανο, αὐξάνων τὰ Κεφάλαια καὶ τοὺς πόρους αὐτοῦ ὅπως δύνηται ἐν καιρῷ νὰ τοποθετῇ ἐνθα ἡ ἀνάγκη τοὺς Διδασκάλους του. Ταῦτα πράττων ὁ Σύλλογος ἐκπληροῖ τὸ καθήκον του καὶ ἐπιτυγχάνει πληρέστατα τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. »

Ο δὲ Ἡπειρωτικὸς πρῶτον ἥδη ἔτος τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἀριθμῶν περιλαμβάνει ὑπὲρ τοὺς 1000 τακτικὰ μέλη ἐκ τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ εἶναι ἐλπὶς ὅτι θὰ πολλαπλασιασθῇ ὁ ἀριθμὸς οὗτος. Συνέλεξε δὲ περὶ τὰς 3,000 λίρας δθωμανικὰς ἐκ συνδρομῶν καὶ συνεισφορῶν, ὡν 1000 μὲν συνεισέφερεν εὐθὺς ὁ Κ. Ζωγράφος, 100 δὲ κατ' ἔτος ὁ Ζαρίφης καὶ 500 ὁ Ζάπας. Ἐλαβε δὲ χώραν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ τὴν Ἡπειρου, ὅπως ὁ Μακεδονικὸς τὴν Μακεδονίαν καὶ ὁ Θρακικὸς τὴν Θράκην καὶ ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν Θεσσαλίαν. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι τὰ πανταχόθεν διεσπαρμένα τέκνα τῆς εὐάνδρου ταύτης Ἑλλ. χώρας, καὶ οἱ ἀφειδῶς δαπανῶντες τὰ πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ὅλου ἔθνους δὲν θὰ φανῶσι κατώτεροι καὶ φειδωλοὶ ὑπὲρ τῆς ιδίας πατρικῆς ἔστιας καὶ τῶν συνεπαρχιωτῶν. Ὅτι ὁ Σύλλογος οὗτος ἔχων κεφαλὴν μὲν καὶ διευθύνοντα τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἀφερωθέντα δεινὸν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν λάτρην, χεῖρα δὲ καὶ χορηγὸν τὸν ἀνεξάντλητον ἐπὶ γενναιοδωρίᾳ Χ. Ζωγράφου, πολλὰ θέλει εἰαπράξει ὑπὲρ τῆς πάσης ἀντιλήψεως ἀξίας Ἡπείρου.—Οὐ μικρὰ δὲ προσδοκῶνται ἔργα καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Φιλιππούπόλει ὄμωγύμου Συλλόγου, ὡν

προεδρεύει: δέ πει παιδεία καὶ ἀρετῇ διακρινόμενος ἵεράρχης . . . Ωσαύτως καὶ δέ τῶν Βοδενῶν καὶ δέ ἐν Θεσσαλονίκῃ, οὗ προεδρεύει δέ πολύτιμος Ν. Παπαδόπουλος.

Ἄλλ' ἔχοντες τοὺς ἐν τῇ ἀλλῇ γηπείρῳ Συλλόγους, ἔδωμεν τίνες εἰσὶ καὶ πόσον προήχθησαν οἱ ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἐγγύτερον ἡμῶν Σύλλογοι, Ἀναγνωστήρια καὶ Λέσχαι. Καὶ Σύλλογοι μὲν πρὸς τὸν ἡμέτερον ἀντεπιστέλλοντες εἶνε γνωστοὶ ἐπτά: δέ ἐν Ἀιδινίῳ, δέ ἐν Ἐφέσῳ Σύμπνοια ὁ ἐν Βρυσούλλοις Παλιγγενεσία, δέ ἐν Περγάμῳ δρώνυμος, καὶ δέ ἐν Μαγνησίᾳ Νιόθῃ: δέ ἐν Συντιργὶ (κωμοπόλει παρὰ τῷ Βαλουκεισέρ) Ἐγκράτεια, καὶ δέ ἐν Κρήνῃ (Τσεσμὲ) δρώνυμος. Ἀναγνωστήρια δὲ ἐπτά: τὸ ἐν Σύμη Αἴγλη, τὸ ἐν Κολώῃ (Κοῦλα) Ἀνατολὴ, τὸ ἐν Βρυσούλλοις Ἀναξαγόρας, τὸ ἐν Σπάρτῃ, τὸ ἐν Ηεργάμῳ Ἀτταλος καὶ τὸ ἐν Ἀτταλείᾳ Μέντωρ, καὶ ἡ ἐν Ὁδεμησίῳ Λέσχη τὰ "Ὑπαιπα. Τούτοις δέ πρόσθετος καὶ δύο ἐν Σμύρνῃ ἦδη διπάρχοντα, τὸν Σύλλογον Ὅμηρον καὶ τὸ Ἀναγνωστήριον Ὅμόνοιαν. Ἐκκαίδεκα λοιπὸν σωματεῖα κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥττον συνέστησαν ὑπὸ τὸ εὐγενές πρὸς τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα. Τούτων δέ τινα ἀξίως ἔξεπλήρωσαν καὶ ἐκπληροῦσι τὴν ἕαυτῶν ἀποστολήν. Ἡ ἐν Ἀιδινίῳ πρό τινων ἐτῶν συστάσα αδελφότης ἐξ 70 ἢ 80 μελῶν ἔχει ἀποθεματικὸν μὲν κεράλαιον, καθὼς ἐμάθομεν, περὶ τὰς 1500 λίρας, διπανά δὲ ἐνιαυσίως ἀναλαβοῦσα ὑπὲρ τῶν Σχολείων περὶ τὰς 400. Ωσαύτως δὲ καὶ δέ ἐν Κρήνῃ ἐσγάτως συστάς ἀνέλαβε τὴν σύστασιν Σχολείων κατὰ τὴν Μέλαιναν Ἀκραν (Καράβουρνα), ὑπὲρ ὃν θέλει διπανήσει περὶ τὰς 400 λίρας. Ἀμφότεροι δὲ ἔχουσι μεγάλα συμπράττοντας καὶ προέδρους ἀρχιερεῖς, πρὸς ἐπαίνον τοῦ ἡμετέρου κλήρου καὶ εἰς ἔνδειξιν ὅτι δέ ἵερός ἡμῶν κλῆρος, ἐὰν ἀληθῶς θέλη νὰ κατέχῃ, ἢν ἔχει ὑψηλὴν θέσιν καὶ τὸ ἔθνος εὐχαρίστως τῷ παραχωρεῖ, πρέπει νὰ προεξάρχῃ παντὸς ἀγαθοῦ ἔργου καὶ μάλιστα ἐκείνων δσα τὰ πνευματικὰ πολλαπλασιάζουσιν εἰς τὸ ἔθνος χαρίσματα. Οὐ μικρὰν δὲ ζωὴν ἔχει καὶ ίκανὰ πράττει καὶ δέ ἐν Ηεργάμῳ καὶ Συντιργὶ, καίπερ τὸ πρῶτον ἀγοντες ἔτος. Πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ οἱ ἐν Μαγνησίᾳ, Βρυσούλλοις καὶ Ν. Ἐφέσῳ παραπληγαίαν τούτοις βαδίσουσιν δδὸν, μικροτέρας καὶ ἥττον εὔπορούσας κοινότητας ἔχοντες ίκανὸν ὑπόδειγμα. Ἐκ δὲ τῶν Ἀναγνωστηρίων ἡ μὲν Αἴγλη εἰς ἔργα πολλῶν ἐπαίνων ἀξία ὑπεξεδύθη, πλὴν τῶν Σχολείων ἀναλαβοῦσα καὶ τὴν διὰ διαγωνισμάτων διαφωτιστιν τῆς ιστορίας τῆς ίδιας νῆσου καὶ τῶν πέριξ Σποράδων. Ο δέ Μέντωρ καὶ ἡ Ἀνατολὴ τὴν σύστασιν καὶ διοργάνωσιν τῶν Σχολείων εὐγενῶς πάνυ ἀνέλαβον. Οὐεγ ὅλα τὰ σωματεῖα μᾶλλον ἡ ἥττον εἰργάσθησαν καὶ ἐργάζονται πρὸς τὸν διὰ τῶν γραμμάτων πολλαπλασιασμὸν τῶν γνώσεων καὶ τὸν πολιτισμὸν, ὑπόδειγμα τὰ πλεῖστα λαβόντα τὰ ἐν Σμύρνῃ ἀνάλογα σωματεῖα, καὶ μάλιστα τὸν Ὅμηρον. Ἐκ δὲ τῶν ἐν Σμύρνῃ τὸ μὲν Πανιώνιον συνεχωνεύθη τῷ Ὅμηρῷ, ἡ δὲ Ὅμόνοια τὸ δεύτερον ἄγουστα ἔτος ἐργάζεται ἐσγάτως μετὰ προθυμίας πολλαπλασιάσασα τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀναγνώσεων. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία δτὶ ἔαν ἡ προθυμία τῶν μελῶν λελογισμένως θυνθῇ,

Οέλει τὸ σωματεῖον τοῦτο προετοιμάσαι καὶ τρίτον σωματεῖον ἐν ἄλλῃ συνοικίᾳ οὖ ἡ Σμύρνη ἔχει μεγάλην ἀνάγκην διότι τὰ κατὰ συνοικίας Ἀναγνωστήρια δσον καὶ ἀν ἔχωσι μικρὸν κύκλου, ἐκπληροῦσιν ἱερὸν ἔργον, μεταδίδουσι γνώσεις καὶ ἀπασχολοῦσιν ἀριθμὸν συμπολιτῶν εἰς ἀκροάματα καὶ ἀναγνώσματα ὠφέλιμα, ἀποσπῶντα τούτους ἀπὸ τῆς τύρβης τῶν πολλῶν τῆς ἀργίας καταγωγίων, τῶν καφφενείων, μφ' ὃν κατεπληρυμένης ἡ πόλις αὗτη, καὶ ἑαυτὴν ὅλην καὶ ἡθικῶς καταστρέψουσα καὶ τοῖς ἐνταῦθα φοιτῶσιν διεθριώτατον γιγνομένην παράδειγμα.

Διαλαβόντες ἐν βραχυτάτῳ περὶ τῶν ἔργων τῶν δικρόρων; σωματείων, εἴπωμεν ἡδη ὀλίγα καὶ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ὁμῆρου, οὖ αἱ ἐνέργειαι ἀν καὶ δὲν φαίνωνται οἵτινες τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ Συλλόγῳ, οὐ μὴν παροπτέαι οὔδ' ἀνάξαι τῆς δευτερευούσης τῶν ἐν Ἀνατολῇ πόλεων. Ἡ Σμύρνη δύναται νὰ καυγηθῇ ὅτι πρώτη συνέλαβε τὴν περὶ συστάσεως Συλλόγων ιδέαν καὶ ἐφέρμοσεν ἐνδέκατον ἡδη ἔτος συστήσασα τὸν πρώτον Φιλολογικὸν, δι τὸ δεύτερον ἔτος παρέσυρε τότε τὸ βεῦμα τῆς ἀνωμαλίας τῶν πραγμάτων καὶ πνευμάτων, καὶ οὖ δεύτερος ἐπῆλθεν ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὄμώνυμος. Ἐκτοτε ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ Σμύρνη ἤταγος, οἵτινα ἀπεδειλιάσασα πρὸς τὴν πρώτην ἀποτυχίαν. Ἀλλὰ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει γινόμενα παρεθάρρυνάν τινας ἐκ τῶν νέων πρὸς σύστασιν τοῦ ὄμωνύμου τῆς πόλεως Ἀναγνωστηρίου. Τοῦτο δὲ ἂν καὶ ἐν μικρῷ τὸ πρῶτον, εὑρε τὴν προθυμίαν εὐθὺς τῶν λογίων, καὶ τὴν ἀμιλλαν τῆς νεολαίας οὐ μικρὸν ἐξήγειρε πρὸς σύστασιν καὶ ἄλλων σωματείων ἐφημέρων. Οὗτω δὲ τρία τὸ ἀναγνωστηρίου Σμύρνη διέγνυσεν ἔτη, οἵτινα προσκλεισθέντα πρὸς μεῖζων. Τὸ δὲ παρελθόν ἔτος μετονομασθὲν Συλλογος Ὁμηρος προέβη εἰς ἔργα οὐκ ὀλίγον ἐφελκύσαντα τὴν προσοχὴν τῶν συμπολιτῶν καὶ τῶν ἔξω δρυγενῶν. Συνέστησεν ἐν Σχολεῖον τῶν ἀπόρων παιδῶν καὶ τὰ νυκτερινὰ τοῦ λαοῦ Σχολεῖα, καὶ συνετέλεσε πολὺ νὰ ὑποκινήσῃ τὴν πρὸς τὰς ἀκροάσεις καὶ τὴν διδασκαλίαν ἔφεσιν. Ἐκ δὲ τοῦ ζήλου ὃν αἱ διάρροοι τῆς κοινωνίας τάξεις ἔδειξαν πρὸς τὰ γράμματα παρακινούμεναι αἱ Ἐφορεῖαι τῶν Ἐκκλησιῶν προσέλαβον πλήν τοῦ τῆς Μητροπόλεως καὶ ίδιου ἱεροκήρυκα καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡδη κηρύζεται κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν πρὸς πιλυπληθεῖς ἀκροατήριον καὶ κατὰ τὴν Θείαν λειτουργίαν καὶ μετ' αὐτὴν ὡς Κυριακὸν μάθημα. Ἀγθρωποι δὲ οἵτινες πρότερον νωρελῶς εἶγον πρὸς τὰ θεῖα συνωστίζονται περὶ τὸν ἀμβωνα, ἐνταῦθα μὲν εὐγλώτου καὶ πειστικῶς, ἐκεῖ δὲ αὐστηρὰ καὶ ὀρθοτομοῦντα βίματα κηρύζοντος ἱεροκήρυκος. Ὁ λαὸς ἡμῶν ὀργῇ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἀκροάσεις, καὶ διδασκόμενος ἀντιλαμβάνεται καὶ διακρίγει εὐχόλως τὸ καλόν ὀλλὰ δεῖται συνεχοῦς, ἐλευθέρας καὶ ἐπαγωγικῆς κατὰ μικρὸν γινομένης διδασκαλίας, ἥτις νὰ συγεθίσῃ αὐτὸν πρὸς τὸν νέον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ βιοῦν τρόπον. Τοῦτο δὲ δέσιν πρὸς πᾶσαν νὰ γίγηται ἥλικίαν καὶ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς, ἵνα φέρῃ τοὺς προσδοκωμένους καρπούς. Ἐλευθέρα διδασκαλία εἰς παιδας καὶ καθεστηκότας καὶ προμήθεια πολλαγμῶν τῶν πρὸς διδασκαλίαν ἀναγκαίων, ταῦτα εἶνε τὰ μέσα

δι' ὃν ἀναμφίβολως προετοιμάζεται μέλλον ἐθνικὸν καὶ λίτερον καὶ εὐκολία μεγίστη εἰς πᾶσαν ἡσυχίαν καὶ προαγωγικὴν μεταρρύθμισιν, τὴν ἡ ἐπιτόπιος Κυβέρνησις ἐπιδιώκει. Ταύτην τὴν ὁδὸν διαγράψεις ὁ Σύλλογος "Ομηρος" οὐκ ἔτεστό γησει οὐδὲ περὶ ἢ μὴ δεῖ διπλανᾶται.

Πλὴν τῶν Σχολείων συνέστησεν ἐκ προσφορῶν ἡ ἐξ ἀγορᾶς βιβλιοθήκην περὶ τοὺς 1,500 περιλαμβάνουσαν τόμους, τοις δὲ καὶ ἀναγνωστήριον περιέχον τὰ κάλλιστα τῶν τε ἡμετέρων καὶ εὐρωπαϊκῶν περιεργίων καὶ ἐφημερίδων. Τὴν δὲ ἀνάγνωσιν τούτων οὐ μόνον εἰς τὰ μέλη παρέχεται πρόγειρον, ἀλλὰ καὶ ὁ βιουλόμενος δύναται νὰ ὠρεληθῇ ἀπὸ τῶν ἐνόντων βιβλίων κατὰ πᾶσαν τῆς ἡμέρας ὥραν μέχρι τῆς 10. ἑταπεριηγῆς. Εὔχηται δ' ἄξιον εἶναι οὐ μόνον αὐτῆς ἡ βιβλιοθήκη ταχέως νὰ πολλαπλασιασθῇ ἐπαξιώς τῆς Συμβούλης, ἀλλὰ καὶ ἀλλαι πολλαπλασιασθῇ νὰ συστηθῶσι, ἵνα πληθυνθῶσιν εὐτῷ τὰ μέτα τοῦ πολλαπλασιασθμένου τῶν γνώσεων καὶ τῆς τῶν πολλῶν ἡθικοποιήσεως. Ήσσοι νέοι μὴ ἔχοντες καὶ λόγοι ἀναγνώσεις τρέπονται ἡ εἰς τὰ δλέθρια τῶν μυθιστοριῶν ἀναγνώσματα ἡ εἰς χειροτέρας τοιτῶν παρεκτροπάς! Γιπάρχουσι μέν τινα βιβλία ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς διὰ τῆς εὐγενοῦς τῶν συμπολιτῶν συνεισφορᾶς ἐπὶ τῷ σκεπᾷ τούτῳ, ἵνα κοινὸν χρησιμεύσωσιν ἀνάγνωσμα, ἀλλὰ μένουσι κατάκλειστα, σκωληγόρθια τα γινόμενα, οὐδὲ εἰς διδάσκοντας ἐλευθέρως καὶ προχείρως παρεχόμενα. Ἀλλὰ βιβλία οὐδεμιῶν δημόσια ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν ἴδιωτικῶν, ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις καὶ τισι τῶν ἴχτρῶν ἡ διεκηγόρων ἡ διδασκάλων ὥρας ἡ σύστασις τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου καὶ ἡ ἐλευθέρη πρᾶξη πάντας παρεχομένη χρῆσις δέον νὰ θεωρηθῇ ἐκ τῶν σπουδαίων. εἰεργετημάτων αὐτοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν. Ἀλλὰ καὶ δργανοθήκην εἰς φυσικὰ καὶ χημικὰ πειράματα οὐκ εὔκαταφρόνητον συνέστησε, δι' ὃν αἱ παραδόσεις τῶν μαθημάτων τούτων τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠρελίμου τοῖς ἀκροαταῖς παρέχουσιν. Πολλαγῶς δὲ καὶ ἄλλως εἰς Σχολείων συντήρησιν ἀκτὸς τῆς Συμβούλης διὰ χρημάτων βιβλίων καὶ περιθαλψιν ἀπόρων μαθητῶν, τὸ κατὰ δύναμιν ὁ Σύλλογος ἐπραξεῖν, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἐν τῇ πόλει ἦμῶν ὑπὲρ τῶν ἀλλων καθιδρυμάτων συνεισφορὰν τὰ ἀξιότιμα τοῦ Συλλόγου μέλη οὐδέποτε τὸ ἑαυτῶν ἡρυνθήσαν. Μέλη λοιπὸν τῆς κοινωνίας οὐγίτι ἐπὶ ὑπεροχῇ πλούτου τὰ πλεῖστα διαφέροντα, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς εὐποιίας τούτῳ ἐπὶ τετραετίαν διατελοῦντα, οὗτοι πάντες εἶναι μεγίστου ἐπαίνου ἀξιοῖς ἐπειδὴ δὲ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν νεωτέρων λογίζονται, δικαιώς δύναται τις νὰ εἴπῃ δὲ ἐν τῇ πόλει ἦμῶν πρέρομεν καὶ τινας χρηστοτέρους μέλλοντος ἐλπίδας· διότι ὥσπερ ἡ πρεβυτικὴ ἡλικία τοῦ νεανικοῦ βίου τὸ κριτήριον νομίζεται, οὗτοι τὰνάπαλιν ἐκ τῶν διαγνωμάτων καὶ ἀσχολιῶν τῶν νεωτέρων δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀσφαλῶς καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ γήρατι ὁρθοφροσύνης ἡ μὴ τούτων. Ταῦτα μὲν ἐπρατε καὶ πράττει ὁ Σύλλογος "Ομηρος". Ἀλλ' ἄρα γε ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ πλήρη; Ἀναμφίβολως οὐχί. Πλεῖστα ἔργα ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ μεγάλην τὴν ὠρελειαν ὑπισχνούμενα ἐναπόκεινται αὐτῷ εἰσέτι, καὶ ταῦτα ἡδη πλειστέρων μέλημα γενόμενας ἐλ-

πίζομεν ὅτι θέλει ἐπιτύχει. Ή σύστασις Διδασκαλείου πρὸς μόρφωσιν ἐγγυών διδασκάλων καὶ θερέων ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κοινοτήτων ἔσται ἡ μεγίστη τῶν εὐεργεσιῶν ὑπὲρ αὐτῶν· ἡ δὲ σύστασις καὶ ὁ κατὰ τὸ ἥδη εἰσαχθὲν σύστημα πολλαπλασιασμὸς Νηπιαγωγείων πανταχοῦ τῆς πόλεως πρὸς διάσωσιν τῶν παιδῶν, ἀρρένων καὶ θηλέων, ὅσα ἀπὸ τοῦ 4—8 ἔτους περιπλανῶνται ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ διαφθείρονται, ταῦτα κατορθούμενα ὑπὸ τοῦ Συλλόγου θέλουσι μεγάλως εὐεργετήσει τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ μάλιστα τὴν πολυπληθεστέραν τῶν ἐνδεῶν τάξιν, ἵτις φαίνεται μεγάλης προνοίας χρείαν ἔχουσα, ἵνα μὴ καταμολυνθεῖσα μεταδώσῃ τὸ μόλυσμα καὶ εἰς ὅλον τὸ λοιπὸν ὄγκες κοινωνικὸν σῶμα. Τὸ περὶ συστάσεως Διδασκαλείου ζήτημα ἥρξατο ἡδη τοῦ Συλλογος καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τελέεται πάσης συνδρομῆς ὑπὸ τῶν δμογενῶν κοινοτήτων εἰς ὃν ἰδίως τὴν ώφέλειαν ἀποβλέπει.

Ταῦτα μὲν περὶ Συλλόγων κατὰ καθηκον γράψας, νομίζω ὅτι εἶπον ἵκανά ἵνα φιμώσωσι τοὺς ὀλίγους παρ' ἡμῖν ἀκριτομύθους, τοὺς οὐδὲν μὲν πράττοντας, πάντα δὲ κρίνοντας καὶ ἐπικρίνοντας καὶ διαστρέφοντας τῶν ἀπλουστέρων τὰς συνειδήσεις. Εὔχομαι δὲ ἐν τῷ μέλλοντι πλείω καὶ καλλίω ἐπ' ἀγαθῷ τῶν πάντων. Εὔκαιρον δὲ ἐνταῦθα ἡγοῦμαι νὰ ἐπιτάξω τὰς ἐξῆς περὶ Συλλόγων κρίσεις τοῦ ἀξιωτίμου προέδρου τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου. κ. Ἰωάννου Θεοδωρίδου, ἵνα ἴδωσιν οἱ ἀναγνωσταὶ πᾶς καὶ ἀλλοι ἀλλαγοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου σκέπτονται.

“Ο καθ' ἑκάστην αὐξάνων ἀριθμὸς τῶν Φιλεκπαιδευτικῶν Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων εἴτε μεγάλων εἴτε μικρῶν, γενικωτέρων εἴτε μερικωτέρων, παριστάνει θέαμα παρήγορον, διότι τοῦτο ἐμφαίνει τὸν γενικὸν τοῦ ἔθνους δργασμὸν πρὸς τὴν πρόοδον, καὶ διότι πρῶτον ἔκαστον ἀπομον αἰσθάνεται ὅρμὴν ἐσωτερικὴν καὶ καθορᾷ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐργασθῇ κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων του ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ ἔθνους του· δεύτερον διέτι ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἐνγένει κατενόησαν ἀπαντες, πρακτικώτερον κρίνοντες, ὅτι διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ τούτου, διὰ τῆς συστηματοποίησεως, οὕτως εἰπεῖν, ταύτης τῆς ἀπὸ κοινοῦ συνεργασίας πολλῶν ὁμοῦ εἶνε δυνατὸν ὅτι μεμερισμένοι εἰς ἀτομα εἶνε ἀδύνατον νὰ κατορθώσωσι, καὶ τρίτον διέτι παρετήρησαν ὅτι ἡ ἐργασία αὗτη μεριζομένη εἰς διαφόρους κατὰ τόπους δμάδας, αἵτινες ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ὁδηγούμεναι τὸν γενικὸν σκοπὸν ἐπιδιώκουσι καὶ ἐν πᾶσιν ἀδελφικὴν γεῖρα πρὸς ἀλλήλας τείνουσαι, ἐν τῷ μερισμῷ τούτῳ ἐν ὅλον ἀρμονικὸν ἀποτελοῦσιν, ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ αὐτῆς εὐχερέστερον καὶ ταχύτερον. Πιθανὸν μικροὶ Συλλόγοι καὶ Ἀδελφότητες διὰ λόγους πολλοὺς καὶ διαφόρους, οὓς εὑκόλως δύναται νὰ ἐννοήσῃ ἔκαστος, νὰ μὴ εὑδοκιμήσωσι κατ' ἀρχὰς, ἡ καὶ νὰ καταστῶσιν ὡς τινες ἔγραφον ἡμερόβιοι σγεδόν. Εἰς τῶν λοιπῶν Συλλόγων τὰς ἐνεργείας, μ' ὅλον τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἀκραιφνῆ πατριωτισμὸν τῶν μελῶν, μ' ὅλην τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἱκανότητα τῶν διευθυνόντων, μ' ὅλα τ' ἀφθονα ὑλικὰ μέσα, ἀπερι διαγειρίζονται οὐδόλως παράδοξον ἐπὶ τινα καιρὸν ὅτι θὰ

διαβλέπη τις κυκεῶνά τινα, ἀκανόνιστόν τι καὶ καρπούς οἵτινες νὰ φαίνωνται πως οὐχὶ ἀνάλογοι τῶν ἐλπίδων, τῶν προθέσεων καὶ τῶν θυσιῶν. Ἀλλὰ πάντα ταῦτά εἰσιν ἀναπόφευκτα πάσης ἔργασίας νέας, γενικῆς ῥιζικὴν τοῦ πλημμελοῦς ἐνεστῶτος θεραπείαν ζητούσης καὶ ὑπὸ προγουμένης πείρας μὴ ὁδηγουμένης. Διὰ τοῦτο τὰ τοιχύτα δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνωσιν, οὐδὲ νὰ λαμβάνηται ὡς αἰτία δικαιολογητικὴ καὶ ἀποτρέπωσιν ἡμᾶς τοῦ ὑποστηρίζειν καὶ ἐνθαρρύνειν πάντα συνιστάμενον Σύλλογον. Τὸ ὑπάρχον, ὅσον ἀτελὲς καὶ πλημμελὲς καὶ ἀνήθελεν εἴσθαι, εἶνε πάντοτε προτιμότερον τοῦ μὴ ὑπάρχοντος. Τὸ σήμερον πλημμελὲς αὔριον δύναται νὰ διορθωθῇ. Τὸ σήμερον ἀτελὲς αὔριον δύναται νὰ λάβῃ βαθμόν τινα τελειότητος. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη, τολμῶ εἰπεῖν, τὰ οὐχὶ καθ' ὅλοκληρίαν τοσοῦτον ἀγνά ἐνυπάρχοντα ἐν μέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκατήρια καὶ σήμερον χρησιμοποιούμενα αὔριον δύνανται νὰ μεταβληθῶσιν ἢ καὶ ν' ἀντικατασταθῶσι δέ ἄλλων καθ' ὅλοκληρίαν ἀγνῶν. Ἐκ μόνης τῆς ἀνυπαρξίας δὲν δύναται τις νὰ ἐλπίσῃ τι ἀγαθόν.

«Ἡ ἀνάγηψις ἀπὸ τῆς νάρκης, ἡ γενικὴ ὠθησίς πρὸς τὰ πρόσω, ἡ γενικὴ τάσις πρὸς τὴν συμμετοχὴν πάντων εἰς τὰς πνευματικὰς ταύτας ἐνεργείας, ἡ συναίσθησις τῶν κακῶν ἐχόντων καὶ ἡ ἀκράτητος ἐπιθυμία βελτίονος μέλλοντος εἰσὶ τὰ θεμέλια τῆς περαιτέρῳ οἰκοδομῆς, εἰσὶ τὰ στοιχεῖα ἀτινα ἔπειπε νὰ προηγηθῶσι καὶ προϋπάρξωσι. Ταῦτα εὐτυχῶς ὑπάρχουσιν ἡδη φαινόμενα καὶ ἐκπροσωπούμενα ἐν ταῖς ιδρύσεις Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων. Ταῦτα δφείλουσιν ἀπαντεῖς ν' ἀναζωπυρῶσι καὶ ὑποστηρίζωσιν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ οἱ ἐμπειρότεροι καὶ νὰ καθιστηγῶσιν. Ὁ διακανονισμὸς αὐτῶν, ἡ διάταξις καὶ διαμόρφωσις θὰ ἐπέλθῃ ἀκολούθως ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγκης τῶν πραγμάτων.

«Ἄλλ' ὁ διακανονισμὸς οὗτος καὶ ἡ διαμόρφωσις δὲν πρέπει βεβαίως νὰ βραδύνῃ ἐπ' ἀπειρον. Φῶτα καὶ πεῖρα, καλὴ πάντων θέλησις καὶ αὐταπάρνησις, εἰλικρινής ἐκτίμησις καὶ χρησιμοποίησις τῶν καταλλήλων προσώπων, εἰλικρινής καὶ ἀδελφική μετὰ τῶν Φιλεκπαιδευτικῶν Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων συγεννόησις καὶ σύμπραξις θὰ ἐπισπεύσωσι καὶ ταύτης τῆς σπουδαίας ἀνάγκης τὴν ἐκπλήρωσιν. Ἐν κοινῷ σημεῖον, εἰς ὃ ἀπαντεῖς ἀποβλέπουσιν, ἡ καταλληλός δηλαδὴ κατωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις καὶ ἡ μόρφωσις καταλλήλων πρὸς τοῦτο δργάνων, θὰ ὑπάρξῃ τὸ θεμέλιον τῆς ἀπὸ κοινοῦ τῶν Συλλόγων συμπράξεως καὶ μελλούσης αὐτῶν πορείας. »

Τέλος δὲ καταπάγων τὸν λόγον ἐπιλέγω μετὰ τοῦ Κ. Βασιάδου. «Ἡλθεν ὁ καιρὸς ἵνα τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ κατὰ ταύτας τὰς χώρας ἀναλάμψῃ, ἵνα τὸ προστριβόμενον ἡμῖν δνειδος ἀποτριψώμεθα, φρεντίζοντες περὶ τῆς πολλαπλασιάσεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, διαδόσεως τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημονικῶν πρακτικῶν γνώσεων. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ θαυμασία κίνησις καὶ ζῆλος, δις κατέλαβε πολλὰς τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐπαργίας πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦτο οἱ νῦν χρόνοι καθ' οὓς ἐπὶ μὲν τοῦ θρόνου φίλοι λαος ἐπικάθηται Ἡγεμὼν καὶ φίλος τῶν γραμμάτων καὶ ἐ-

πιστημῶν, ὁπουργοὶ δὲπὶ βαθείᾳ διαπρέποντες συνέσει καὶ πεφωτισμένοι τὴν εἰρεῖαν ταύτην διέπουσιν αὐτοκρατορίαν διὰ παντοίων μέσων τὸν ζῆλον πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας διέποντες.»

Κ. ΕΥΣΤΑΘΟΝΟΤΛΟΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τμὸς A. DE QUATREFAGES.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Π. Περράκη.

(Συνέγεια καὶ τέλος).

Χαρακτήρες διανοητικοί, ἡθικοί καὶ θρησκευτικοί.

Όταν ὁ φυσιοδίφης περιγράψῃ τὰς μελίσσας, δὲν περιορίζεται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὰς πτέρυγας αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐξτργεῖ συνάμα πῶς κατασκευάζουσι τὰς κυψέλας, πῶς συνάγουσι καὶ λύμόνουσι τὸ κηρίον ἐν ᾧ ἐναποθέτουσι τὸ μέλι, τὴν πρώτην ταύτην λύχαριν ἢν ἐγνώρισεν ὁ ἀνθρωπός· ἐφελκύει τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἐπὶ τῆς μελίσσης ἐκείνης ἥτις εἶναι μόνη ἐν ἑκάστῃ χυψέλῃ, καὶ δειχνύει τὸ σέβας καὶ τὰς φροντίδας ἃς αἱ λοιπαὶ ἐργάτιδες ἔχουσι πρὸς αὐτήν, ἥτις εἶναι συνάμα ἡ βασίλισσα καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν ἐν ἀλλαις λέξεσιν, ὁ φυσιοδίφης ἀσχολεῖται περὶ τῆς ἐμφύτου ῥοπῆς τῶν μελίσσων. Ἀλλ᾽ οταν ἐγκύπτῃ εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἀνθρώπου, δύναται νὰ παραλείψῃ ἐκεῖνο διπέρ ἐν αὐτῷ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἔκρυτον ῥοπὴν τῶν ζώων; Βεβαίως δχι. Δὲν δύναται ἄρχη νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ σώματος μόνον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ᾽ ὅφειλει νὰ μελετήσῃ καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ νὰ δεῖξῃ τί εἶναι τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, διπέρ αἰσθάνεται τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, διανοεῖται καὶ βούλεται τὸ ἔργον αὐτοῦ ἡθελεν εἶσθαι ἀτελῆς, ἀν παρέλιπε τὸ στοιχεῖον τοῦτο, οὗτοις ἀγνοοῦμεν τὴν φύσιν, ἀλλ᾽ οὔτινος ἡ ἴσχὺς εἶναι τοσαύτη, ὡστε δι' αὐτοῦ ὁ ἀνθρωπός ἥδυνήθη οὐχὶ μόνον νὰ νικήσῃ πάντα τὰ ζῶα, οἵαδήποτε εἶναι τὰ ὄπλα, τὸ ἀνάστημα καὶ ἡ ῥώμη αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ δαμάσῃ, καὶ τὰ μεταχειρίζηται εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς ἀναλλοιώτους δυνάμεις τῆς φύσεως νὰ μεταβάλῃ συντέμνων τὰς ἀποστάσεις διέξ τῶν σιδηροβρόμων, τὸν γρόνον διὰ τῶν τριλεγράφων κ.τ.λ. Ἄρχειτος τῶν φυσικῶν χαρακτήρων πρέπει